

Fungimania

Besplatni E-magazin Morchella Fungi Site-a

Broj 1 Godina I
Januar, 2010. godina
www.morchella.com.ba
Morchella Fungi Site

(NE)POZNATE OTROVNE GLJIVE
AMANITA PHALLOIDES & CUDONIA CIRCINANS

PREDSTAVLJAMO
CORTINARIUS PRAESTANS

LJEKOVITE GLJIVE
ČUDOTVORNA GANODERMA

REPORTAŽA
**WALDVIERTEL
GLJIVARSKI EL DORADO**

FOTOGRAFIJA VRIJEDI 1000 RIJEĆI
KALENDAR ZA 2010-u

MIKROSKOPIJA
KORISNI SAVJETI

MFS U POTRAZI ZA BLAGOM
Taphrina rhizophora
Hydroporus atramentosus
Cystolepiota bucknallii

Škola gljivarenja - Veliko polje, Igman
HAJDEMO U PLANINE!
Gljive i fotografija
TIPS & TRICKS
x foto godine
MFS-a

Fungimania - MFS

Fungimania je besplatni e-časopis web portala Morchella Fungi Site, posvećenom kraljevstvu gljiva, koji okuplja grupu gljivara-entuzijasta, mikologa-amatera, štovatelje i zaljubljenike u nedokučivo i uvijek intrigantno carstvo gljiva, širom svijeta, ma gdje oni bili. Vođeni smo željom da amaterskim proučavanjem gljiva doprinesemo popularizaciji ovog zagonetnog svijeta i boljem poznavanju istog, sve sa ciljem da unaprijedimo i stvorimo jasniju sliku o gljivama i njihovom značaju u sredinama u kojima živimo. Kao takav MFS, sve svoje aktivnosti sprovodi isključivo zahvaljujući volji i ustrajnosti svojih članova, te je širom otvoren za sve vrste suradnji, zajedničkih projekata i inovativnih ideja.

U slučaju da nas želite kontaktirati, možete to uraditi na jedan od sljedećih načina:

mail:
fungimania.magazin@morchella.com.ba

Urednički desk:
Žarko Jorgovanović (Austrija)
zarko.jorgovanovic@morchella.com.ba
tel: +436 99 10 66 25 27

Nihad Omerović (BiH)
nhad.omerovic@morchella.com.ba
tel: +387 61 26 19 13

Nedim Jukić (BiH)
nedim.jukic@morchella.com.ba
tel: +387 62 91 28 53

web:
www.morchella.com.ba

Marketing desk:
Ukoliko ste zainteresirani za neki od videnova oglašavanja, unutar našeg e-magazina, o svim detaljima i opcijama možete se informisati na sljedećoj web adresi:
www.morchella.com.ba/cjenovnik.htm

Morchella Fungi Site i pripadajući e-magazin "Fungimania" su u potpunosti neprofitnog karaktera, a svi naši projekti se sprovode zahvaljujući zalaganjima članova Morchella Fungi Site-a, povremenoj pomoći prijatelja našeg site-a, te zahvaljujući fizičkim i pravnim licima koja su prepoznala istinsku vrijednost i značaj našeg djelovanja.

U slučaju da i vi želite dati Vaš doprinos dalnjem razvoju, te na taj način poduprijeti sve naše naredne aktivnosti, informacije o načinima doniranja možete pronaći na sljedećoj web adresi:
www.morchella.com.ba/donation.htm

© Morchella Fungi Site
...zbog čarobnog svijeta gljiva

© Fungimania 2010 - All rights reserved
Sva prava pridržana

Sadržaj broj II

Str.	Naslov	Opis	Autor
3	KRATKI INTRO UREDNIŠTVA	Prvi broj je pred nama - kakvi su planovi za narednu gljivarsku godinu?	MFS Team
4	PREDSTAVLJAMO	Cortinarius praestans - Debelonoga koprenka	Žarko Jorgovanović, Austrija
5	HAJDEMO U PLANINE	Mini škola gljivarenja, Veliko Polje, Igman - Hostel "Feri" i Morchella Fungi Site - Septembar 2009. godine	Nedim Jukić, Sarajevo, BiH
6	KUTAK ZA FOTO TRENUK	Kako riješiti dva osnovna gljivarsko-fotografska problema: Svjetlost i oštrinu fotografija?	Nihad Omerović, Olovo, BiH
7	LJEKOVITE GLJIVE	Čudotvorna Reši - Ganoderma lucidum Hrastova sjajnica	Žarko Jorgovanović, Austrija
7	OTROVNE GLJIVE	(Ne) Poznate otrovnice: Amanita phalloides i Cudonia circinans	Žarko Jorgovanović i Nedim Jukić
8	LIJEPO, A RIJETKO! INTRO	Morchella Fungi Site u potrazi za skrivenim blagom naših šuma	Nedim Jukić, Sarajevo, BiH
9	TAPHRINA RHIZOPHORA	Prvi dokumentovani nalaz ove vrste na području Austrije	Žarko Jorgovanović, Austrija
10	HYDROPUS ATRAMENTOSUS	Stanovnica djevičanskih šuma, nalazi sa prostora Nišićke visoravni - Čevljanovića	Nedim Jukić, Sarajevo, BiH
11	CYSTOLEPIOTA BUCKNALLII + MIKRO KUTAK	Elegancija i jednostavnost gospodice sa suknjicom Uvod u mikroskopiranje	Žarko Jorgovanović i Nihad Omerović
12	ČAROBNE ŠUME WALDVIERTEL-a	Uvjerite se zašto je Waldviertel sa sjevero-zapada Austrije uistinu iskonski raj za gljive	Žarko Jorgovanović
14	KALENDAR ZA 2010. GODINU	Gljivarski kalendar za predstojeću 2010. godinu	N. Omerović Ž. Jorgovanović N. Jukić

feri
HOSTEL - VELIKO POLJE - IGMAN

Hostel Feri, Veliko Polje - Igman
tel: +387 33 77 55 55
fax: +387 33 77 55 56
www.feri.ba - info@ferijalni.org

Šta donosi prvijenac?

Zelja nam je da poput brzine rasta i progrusa vrste sa naslovne strane, i ovaj e-magazin krene uzlaznom putanjom, ostvarujući značajan napredak u kvalitetu iz broja u broj. Želja nam je da iz mjeseca u mjesec, iz dana u dan imamo sve više redovnih čitatelja. Želja nam je da barem jednom u četiri mjeseca *ukrademo* Vaših cca. sat vremena uz jutarnju kafu ili isto toliko opuštajućih minuta nakon napornog poslovnog dana. Želja nam je da ostvarimo pozitivan feedback među mlađom populacijom. Želja nam je, želja nam je,..., najveća želja nam je da sve ovo postane veoma ozbiljan i dugoročan projekat, ali zastanimo ipak, pa tek smo prohodali.

Isto ga prvi broj je pred nama. Možda ne naročito obiman i sadržajan, ali ipak je prvi i probili smo led. Kada bi sadržaj prvog broja Fungimania-e pokušali sažeti u jednu rečenicu mogli bi to učiniti na sljedeći način: "Upoznali smo se, zavirili u nepregledni svijet Cortinariu-

sa, koračali čarobnim šumama Igmana i Waldviertel-a, osmotrili i proučili neke od opasnosti, krenuli u potragu za skrivenim blagom, fotografisali ponešto, a na kraju je sve nadjačala dječja graja i znatiželja.

Ljubitelji svijeta gljiva i prirodnih mirakula, želimo Vam ugodno krstarenje vodama Fungimania-e!

Kratki intro uredništva NAJTEŽI SU POČECI, ZNA SE...

U prirodi čovjeka je da pred sebe postavlja nove i teže ostvarive izazove, da teži usavršavanju svojih vještina i sposobnosti, da rizikuje, a sve kako bi dosegao tačku ispunjenja samog sebe, nazovimo je jednostavno *pragom zadovoljštine*. Sa druge strane društvo i zajednica koja nas okružuje je ta koja vrši evaluaciju naših (ne) uspjeha, pa je razumljivo da je pozitivan feedback okoline ključan faktor za postizanje unutrašnjeg zadovoljstva. Pred vama je pionirski broj online gljivarskog časopisa "Fungimania", časopisa koji je prvenstveno posvećen vama - ljubiteljima gljiva. Želja nam je da nam vi, naši potencijalni redovni čitatelji, budete koordinator sa strane, te da uz vašu pomoć krenemo zajedno u ostvarenje ovog poduhvata. Vaša podrška će nam sigurno biti od velikog značaja, stoga vas odmah na početku pozivamo da se uključite, javite nam se na naše mail adrese i kontakt telefone, te doprinesete razvoju našeg i Vašeg e-magazina o gljivama.

Pred sebe smo postavili zadatak da Fungimania minimalno četiri puta godišnje ugleda svjetlo dana, odnosno zaslone Vaših monitora, dakle jedan broj kvartalno uz eventualno mogućnost nekog specijalnog broja, ako prilike i vrijeme to budu dopustili. Za početak sasvim dovoljno, jer sigurni smo da nije lako zadržati kontinuitet kvaliteta i zanimljivih reportaža, pogotovo ako uzmemo u obzir o kakvoj se oplaplivoj materiji radi.

Kakav smo koncept i sadržaj magazina zamislili?

Prije svega osnova Fungimania-e će biti 3-4 redovne teme, koje će hajmo reći, držati cjelokupnu priču na okupu i biti polazna tačka za sve kasnije izvedene teme i rubrike. Za početak teme koje će ići kao redovne su: (**Ne**) Poznate otrovne gljive - kao odlična osnova za upoznavanje onog malo manje zanimljivog ili možda nedovoljno primjećenog dijela/svjijeta otrovnih gljiva, zatim rubrika **Predstavljamo** - unutar koje ćemo u svakom broju detaljno predstaviti jednu novu vrstu i sve zanimljivosti u vezi sa istom, te **Lijepo, a rijetko** - rubrika koja će iz broja u broj donositi

zanimljive i rijetke nalaze, a ujedno će iste približiti svim zainteresovanim. Dakle ove tri rubrike kao kamen temeljac, kao stativ za kameru, uz četvrtu koja će kao osnovnu tematiku imati gljive i fotografiju, odnosno koja će na jednostavan i svima razumljiv način probati približiti neke od osnovnih pravila i trikova u vezi sa fotografisanjem ovih predivnih bića.

Navedena tema bi mogla biti pun pogodak među gljivarima, jer iako su gljive statične i ne bježe *oku* kamere, itekako zahtjevaju posebnu pažnju i pripremu prilikom fotografisanja, naravno ukoliko želimo izvući maksimum iz naših foto ljudimaca i našeg talenta za fotografisanje. Kao što sve na svijetu okarakterisano kao vrhunski finalni proizvod zahtjeva i vrhunsku opremu, tako i vrhunske fotografije gljiva neminovno zahtjevaju adekvatnu opremu. Ovim ne želim reći da je sa manje kvalitetnim digitalcima (poredići ih sa SLR-klasom) nemoguće napraviti odlične, pa i vrhunske fotografije, ali ipak profi oprema je jedno, makar mi o istoj možemo samo sanjati.

Kako god, trudit ćemo se da iz našeg skromnog amaterskog iskustva izvučemo ono najkorisnije i podjelimo sa svima.

Vjerujem da će nabrojane rubrike biti interesantne, a ovim putem pozivamo i Vas, naše, nadam se buduće redovne čitaoce, da nam se pridružite i pomognete u ostvarivanju ciljeva, pišući nam, postavljajući nam pitanja, dajući kritike i sugestije, ali i ideje za neke buduće korake i kreacije.

Jer, Fungimania jeste, i bit će magazin koji je kreiran za sve ljubitelje prirode i svi

jeta gljiva, osobe svjesne značaja očuvanja okoliša, te uloge koju gljive imaju u realizaciji istog.

Krećemo poprilično skromno, ali zadovoljni smo. S obzirom na mali broj autora koji su učestvovali u izradi ovog prvijenca, i svakodnevne obaveze koje nas vezuju, prvi broj bi trebao dobiti zadovoljavajuću ocjenu. Uostalom Vi ste tu da procjenite i prosudite, a mi željno iščekujemo Vaš feedback. Iskreno vjerujem da će se već od sljedećeg izdanja, broj urednika i naših dopisnika značajno uvećati. Sa druge strane ne želimo ni srljati, bitno je da započnemo, a kasnije i zadržimo prepoznatljiv kvalitet i srž ideje, bez obzira ako to zahtjeva odričanje jednog dijela kvantitativnog kolača.

Vrlo rado ćemo odgovarati i na sva Vaša pitanja i upite, a vjerovatno ćemo (u zavisnosti od broja mailova i upita), otvoriti i rubriku Vi pitate - mi odgovorimo, naravno u skladu sa našim mogućnostima i znanjem.

Prvi broj Fungimania-e izlazi u moždane tako popularnom periodu u pogledu gljiva, na vrhuncu zime. Međutim, to nas nikako ne treba obeshrabriti, ako imate dovoljno vremena, prošetajte malo po obližnjim šumama, prevrnete par grana, zavirite po posjećenim stablima i siguran sam da će se naći ponešto zanimljivo, svojstveno za ovo doba.

A onda, za tren, eto nam i proljeća, meni lično najljepšeg i najprimamljivijeg doba po pitanju gljiva. Čarobno doba za prošetati šumom i skenirati svaki cm², nakon što snježni pokrivač nestane, a priroda svom snagom oživi.

Zatim poželimo svi zajedno da nam lje-

to i jesen budu bar isto toliko pogodni za "gljivolov" kao i prethodne godine.

Nadajmo se da će nam predstojeća godina donijeti više uspjeha po pitanju brige o očuvanju okoliša (moramo biti optimisti) i svijeta gljiva, te njihove zaštite i značaja na lokalnom i globalnom planu.

Educirajmo sami sebe i jedni druge, učinimo da se što više ljudi u našem okruženju ophodi prema ovim tajanstvenim bićima sa poštovanjem, ali i znatiželjom.

Ujedno najvaljujemo i radujemo se skromom osnivanju amaterske mikološke asocijације/udruženja, koja će biti zasnovana na podlozi i dosadašnjem radu Morchella Fungi Site-a, pripadajućeg foruma, njegovih članova, ali i ostalih ljubitelja nauke o gljivama, koji do sada nisu bili aktivni na našoj stranici. Ovakvo udruženje se nameće kao neophodno u današnjem vremenu kada u Bosni i Hercegovini ne postoji ni jedna udruga sa sličnim željama i ciljevima (u zemljama u okruženju je ipak nešto privatljivija situacija), niti volja da neka od organizacija konačno pokrene i ovo pitanje sa mrtve tačke.

Iz petnih žila ćemo nastojati pridonijeti kreiranju popisa i kartografisanju vrsta na svim područjima na kojima djelujemo, kao što smo to i do sada radili. Radićemo na edukaciji mladih naraštaja i promovisanju ove vrste hobija, bolje reći ne na popularizaciji i omasovljivanju *gljivarenja* (koje se na ovim prostorima poistovjećuje sa (ne) milosrdnim branjem gljiva u 99% slučajeva), već na izgradnji zainteresovanosti za amaterskim proučavanjem gljiva i poštovanja prema istim. Ipak o tom potom, za nekih mjesec dva, a ova tema će dobiti više prostora već u narednom broju Fungimania-e.

Dakle, u bližoj budućnosti site-u i forumu će se pridružiti i udruženje gljivara amatera, a pred Vama je i prvi broj Fungimania-e, koja će također od narednog izdanja izlaziti pod okriljem društva.

Dosta priče, sada Vas prepustamo prviencu i njegovom sadržaju.

Prijatno čitanje!

Morfološke "crtice"

Listići su gusti i prirasli uz dršku, u mlađih gljiva sa ljubičastom nijansom, u starijih oker-braon.

Drška je od 5 do 20 cm dugačka i 2 do 3 cm široka, pri dnu prilično zadebljana i može biti i do 7cm u prečniku. Puna, belo-ljubičaste boje, kod starijih gljiva možemo primetiti ostatke ovoja na stručku, koji se farba u braon zbog opadanja spora.

Meso čvrsto, bele boje, bez nekog posebnog mirisa i blagog ukusa. Otisak spora je rđavo braon. Spore su grubo bradavičaste, veličine 9-18 x 8-9 µm.

I pored toga što je ova gljiva jestiva, i u mnogim krajevima cenjena, prije svega zbog njene veličine i lake prepoznavljivosti, trebali bi smo je poštovati, jer je u mnogim krajevima postala izuzetno retka.

Ova gljiva je lako prepoznavljiva zbog svoje veličine i upadljivih boja, i pored toga trebamo biti vrlo oprezni da je ne zamjenimo sa nekom nevaljalom gljivom, najsličnija joj može biti *Cortinarius cumatilis*, koja je manje veličine (šešir 5-10 cm.) a koja raste u crnogoričnim šumama.

Sistematisacija: kraljevstvo - *Fungi*, odjeljak - *Basidiomycota*, razred - *Agaricomycetes*, red - *Agaricales*, porodica - *Cortinariaceae*, rod - *Cortinarius*, sekcija - *Multiformes*, vrsta - *Cortinarius praestans* Cordier (1870).

Autor fotografija i teksta: Žarko Jorgovanović

****Cortinarius praestans* (*Debelonoga koprenka*) je najveća od svih vrsta iz ove sekcije, te uopšte od svih pri-padnika roda *Cortinarius*...
... gljiva je lako prepoznatljiva zbog svoje veličine i upadljivih karakterističnih boja, ali i pored toga treba biti oprezaan kako je ne bismo zamenili sa nekom od mnogo-brojnih otrovnih vrsta iz ovog roda... ***

Rod *Cortinarius* (Koprenki) je najbrojnija skupina gljiva na svijetu!

1000 zašto, 1000 kako, 1000 gdje, 1000 kad - ili možda i više od toga?

Krenite jednog jesenjeg dana, nakon par dana kiša, put šume u potragu za *Cortinarius*-ima, ponesite blokići i olovku, i budite spremni da zabilježite bitne karakteristike svake vrste ovog roda koju odredite kao drugačiju od prethodne. Kad dođete kući, odmorite se, prelistajte literaturu i sberite rezultate, te pokušajte izvući zaključak. Vjerovatno je da će rezime izgledati otprilike ovako: par sigurno determinisanih vrsta, nekoliko njih za koje prepostavljamo da bi mogle biti, ali nismo sigurni, te mnoštvo njih za koje sigurno znamo da su pripadnici roda *Cortinarius*, ali nemamo predstave šta bi tačno moglo biti. Zbog čega je to obično tako?

Prije svega jer rod *Cortinarius*-a, prema nekim pretpostavkama broji dobrano preko 1000 vrsta (ovaj broj se odnosi na trenutno poznat broj vrsta u svijetu, a neki spominju i cifru od 2000 speciesa) i najbrojniji je od svih rodova. Pored toga mnoge vrste su poprilično slične, a odvajaju ih najstnije morfološke ili mikroskopske karakteristike. Za sve *Cortinarius*-e je karakteristično da su mikorizne vrste, pa je često i to odlučujući pokazatelj prilikom determinacije istih. Ono što je veoma bitno je činjenica da i početnici za relativno kratko vrijeme mogu naučiti prepoznavati pripadnike ovog roda,

Cortinarius sanguineus

odnosno rod u cjelini, te ga nakon toga izbaciti s vlastitog gurmanskog popisa, jer ne sadrži delikatese, niti bilo šta što je iole vri-

jednije s kulinar-skog stanovišta (pored gore nave-dene *Cortinarius praestans* i *Cortinarius caperatus*). Sa druge strane unutar roda *Cortinarius* svrstane su neke od najpodmuklijih otrovnica poput: *Cortinarius orellanus*, *Cortinarius rubellus*, *Cortinarius sanguineus*, *Cortinarius semi-sanguineus*, i dru-

tak vrsta unutar ovog roda. Ono što je zanimljivo, a ujedno i veoma podmuk-lo, je činjenica da se simptomi trovanja ispoljavaju 3-4 dana nakon konzumacije, a nekad i nakon nekoliko sedmica. U Poljskoj je nakon drugog svjetskog rata došlo da masovnog trovanja vrstom *Cortinarius orellanus*, a dosta osoba je i preminulo, a da se nije ustanovio kon-rettan uzrok njihove smrti. Međutim, par godina kasnije, misteriju je rješio poljski fizičar S. Grzymała, izolirajući navedeni toksin iz ove vrste.

Svi *Cortinarius*-i imaju hrđavo-smeđi otisak spora, te *cortinu*, koja prekriva lističe kod mlađih primjeraka, a nalazi se između stručka i klobuka. *Cortina* ubrzno nestaje sa razvojem gljive, a ispod se uka-zuju listići, obično sa nijansom hrđe zbog boje spora.

Napisao: Nedim Jukić

Predstavljamo

Cortinarius praestans

Debelenoga koprenka

... je jedna izuzetno lepa i velika gljiva koja se ne viđa baš svakog dana. Ja sam je u Austriji samo dva puta nalazio, i to u istoj šumi, ispod bukve (*Fagus*), na krečnjaku. Kao što sam već rekao, voli tople predele i krečnjake, najčešće je možemo sresti u listopadnoj šumi (bukva, hrast), mada je moguća, ali i dosta ređa pojava u crnogoričnoj šumi. U Srednjoj Evropi je poprilično retka, na jugu Evrope dosta češća, u nekim mestima se čak prodaje i na tržnici. Obično dolazi u grupama i na osnovu njenog krupnog rasta teško ju je prevideti, pod uslovom da smo na pravom mestu u pravo vreme. Jesen je doba kad će se ova lepa gljiva pojaviti. Od septembra do mjeseca oktobra je njeno vreme rasta, pa je tada i treba tražiti, još bolje prošetati šumom pa će ona nas pronaći.

Šešir je veličine od 5 cm, kod mlađe gljive, pa do 25 cm kod odraslih primeraka. Karakteristične čokoladno-braon boje, u mlađosti polukuglastog oblika, kod odraslih primeraka skroz ispružen, površina je kod mlađih primeraka služava i masna. Po ivici ima ostatke belog ovoja, a rub je u starijih gljiva narebran (pogledaj fotografiju lijevo).

...hajdemo u planine!

ŠKOLE GLJIVARENJA - IGMAN

U organizaciji Hostela "Feri" (Veliko Polje - Igman), te uz pomoć Morchella Fungi Site-a u 26. i 27.09.2009. godine održana je prva mini škola gljivarenja, prvenstveno usmjerena ka učenicima osnovnih škola.

Sam naziv "Škola gljivarenja" vjeroatno nije adekvatan (svi znamo da su za upoznavanje osnova svijeta gljiva potrebne godine), međutim na ovaj način smo školarcima željeli približiti tajanstveno kraljevstvo i odškrinuti im vrata i vidike za eventualne buduće korake., te ih na direktni i iskren način suočiti sa naprojenjivim prirodnim vrednotama. Moram priznati da sam za vrijeme ovog kratkog izleta bio ispunjen neopisivim zadovoljstvom i osjećajem sreće, jer dovoljno je bilo vidjeti radoznaće dječake i djevojčice razbacane po šumi, kako sa bezgraničnom znatiželjom i ushićenjem zapitkuju "Koja je ovo gljiva?", "A koja je ovo, je li ovo ista?", donoseći mi različite vrste na uvid. Takvim tempom, i s obzirom na brojnost djece, nije trebalo proteći puno vremena da bi se naše košare napunile do vrha sa raličitim vrstama gljiva za planiranu sutrašnju izložbu.

Još veća satisfakcija su mi bili zbumjeni pogledi i začuđena lica takozvanih igmanskih *izletnika* i kvazi ljubitelja prirode, koji su udobno zavaljeni u svoje piknik stolice u njedrima nadam se budućeg nacionalnog parka, okretali raznorazne mesne prerađevine, ostavljajući iza sebe nezamislive količine smeća, dok su iz njihovih motorizovanih ljubimaca odjekivali zvuci, ili bolje rečeno nazovi zvuci i taktovi ortodoksnog kiča i šunda. Ali dobro, optimista sam, pa mislim da će se stvari okrenuti, pa ćemo i mi u bližoj budućnosti, jednako zbumjeno gledati njih, a šira društvena zajednica će sankcionisati njihove postupke. Ili možda ipak neće biti tako, ko zna?

Vratimo se mi ipak glavnoj temi i događaju. Nakon selekcije i razvrstavanja ubranih vrsta, uz večeru su pripremljena i ukusna jela od vrhunskih gljiva (Boletus edulis i pinophilus, Xerocomus badius, subtomentosus i chrysenteron, Suillus granulatus, Lactarius deterrimus i salmonicolor, Gomphidius glutinosus, Macrolepiota procera, Coprinus comatus, Cantharellus cibarius, tubaeformis i amethysteus, te Scutiger oregonensis), pa su

učesnici mogli uživati i u svojevrsnim delicijama koje nam na pladnju nudi majka priroda. Uz kraće uvodno predavanje (prvi dan), prilagođeno uzrastu djece, te samu terensku nastavu i izlet, prva mini škola gljivarenja je završena posjetom postavljenoj izložbi, adekvatno dekorisanoj, koja je brojala oko stotinu različitih vrsta gljiva, prije svega karakterističnih za crnogorične šume bora, jele i smrče.

Na samom završetku, svim učesnicima su podjeljene zahvalnice, uslijedio je uvijek nimalo drag oproštaj, a izložbu gljive sljedećih dana posjetilo je nekoliko stotina ljudi.

Tokom čitavog programa vrijeme nam je išlo na ruku, pa smo uz prohладnu i rosnu jutru, pogodna gljivama, mogli uživati u prijatnim i toplim jesenjskim danima.

Šta na kraju reći, osim da se ovaj vid manifestacije pokazao itekako opravdanim i da svakako zaslужuje da se u njega u budućnosti ulaže što više truda i organizacijskih ulaganja. Posebno ako uzmemo u obzir činjenicu da je BiH zemlja u kojoj gotovo na prste možemo izbrojati osobe koje su istinski zaljubljenici u svijet gljiva, osobe koje su zadrzale dječaku radoznalost i ljubav prema nepoznatom i nedovoljno otkrivenom. Do nekog sljedećeg edukativnog izleta srdačan gljivarski pozdrav!

Nezaštićeni rezervat "iskonske" prirode JESTE LI ZNALI... O IGMANU

Igman je najniža od svih sarajevskih planina sa najvišim vrhom na 1502 mnv. Poznat je po svojim gustim šumama, koja su pluća grada Sarajeva (i najviše kote su prekrivene šumom), te ekstremno niskim zimskim temperaturama.

Najniža temperatura uopšte zabilježena u BiH je registrovana upravo na Igmanu, na lokalitetu poznatom pod nazivom Mrazište 25. januara 1963. godine, a iznosila je rekordnih $-43,5^{\circ}\text{C}$. Igman prirodno graniči i nadovezuje se na obronke planine Bjelašnice, te zajedno sa njom, Visočicom i Treskavicom tvori možda i najljepši prirodni rezervat u BiH. Igman je nadaleko poznat kao prirodna vazdušna banja, a po koncentraciji ozona je drugi lokalitet u Europi.

Za vrijeme XIV. Zimskih Olimpijskih igara ugostio je mnogobrojne vrhunske svjetske sportaše, a na njemu su održani skijaški skokovi (Malo Polje), te takmičenje u biatlonu (Veliko Polje). Nažalost veliki dio

infrastrukture je devastiran u proteklom ratu, a veliki dio površine je još uвijek kontaminiran minama, tako da je kretanje u određenim predjelima strogo zabranjeno. Planina Igman je oduvijek predstavljala

jedno od najomiljenijih izletišta stanovnika Sarajeva i okolice, međutim neregulisan status i način upravljanja doprinjeli su činjenici da se planina danas nemilosrdno i nekontrolisano eksploratiše, a smeće o

HOSTEL FERI VAM PREDSTAVLJA:
ŠKOLE GLJVARENJA - IGMAN
SEPTEMBAR I OKTOBAR 2009.

Paket aranžman uključuje:

- * 3 dana, 2 polupansiona u Hostelu Feri (večera, noćenje, doručak);
- * edukativne izlete i obilazak prelijepih terena olimpijske planine Igman;
- * branje gljiva;
- * multimedijalna predavanja o najčešćim jestivim i otrovnim gljivama BiH;
- * lunch paket na dan izleta;
- * pripremanje raznih jela od gljiva;
- * osigurana pratnja vodiča;
- * prevoz je uključen u cijenu;
- * termini izleta: drugi i četvrti vikend septembra (12 i 26.09.), te prvi vikend oktobra (3.10.);
- * zagarantovana dobra zabava i druženje;

Cijena trodnevni paket aranžmana - 99 KM
10% popusta za studente i srednjoškolce

Škole gljivarenja u organizaciji Hostela "Feri" predstavljaju idealan način edukativno-zabavnog boravka u prirodi za sve učenike osnovnih i srednjih škola, ali i za sve ostale ljubitelje prirode, te osobne želje novih saznanja i istraživača. Na ovaj način Vam želimo približiti neprocjenjivu prirodu bogatstva planine Igman, te okoline Velikog Polja, u čijem prekrasnom ambijentu je smješten i naš Hostel.

U organizaciji Hostela "Feri" predstavljaju idealan način edukativno-zabavnog boravka u prirodi za sve učenike osnovnih i srednjih škola, ali i za sve ostale ljubitelje prirode, te osobne želje novih saznanja i istraživača. Na ovaj način Vam želimo približiti neprocjenjivu prirodu bogatstva planine Igman, te okoline Velikog Polja, u čijem prekrasnom ambijentu je smješten i naš Hostel.

U organizaciji Hostela "Feri" predstavljaju idealan način edukativno-zabavnog boravka u prirodi za sve učenike osnovnih i srednjih škola, ali i za sve ostale ljubitelje prirode, te osobne želje novih saznanja i istraživača. Na ovaj način Vam želimo približiti neprocjenjivu prirodu bogatstva planine Igman, te okoline Velikog Polja, u čijem prekrasnom ambijentu je smješten i naš Hostel.

U organizaciji Hostela "Feri" predstavljaju idealan način edukativno-zabavnog boravka u prirodi za sve učenike osnovnih i srednjih škola, ali i za sve ostale ljubitelje prirode, te osobne želje novih saznanja i istraživača. Na ovaj način Vam želimo približiti neprocjenjivu prirodu bogatstva planine Igman, te okoline Velikog Polja, u čijem prekrasnom ambijentu je smješten i naš Hostel.

U organizaciji Hostela "Feri" predstavljaju idealan način edukativno-zabavnog boravka u prirodi za sve učenike osnovnih i srednjih škola, ali i za sve ostale ljubitelje prirode, te osobne želje novih saznanja i istraživača. Na ovaj način Vam želimo približiti neprocjenjivu prirodu bogatstva planine Igman, te okoline Velikog Polja, u čijem prekrasnom ambijentu je smješten i naš Hostel.

U organizaciji Hostela "Feri" predstavljaju idealan način edukativno-zabavnog boravka u prirodi za sve učenike osnovnih i srednjih škola, ali i za sve ostale ljubitelje prirode, te osobne želje novih saznanja i istraživača. Na ovaj način Vam želimo približiti neprocjenjivu prirodu bogatstva planine Igman, te okoline Velikog Polja, u čijem prekrasnom ambijentu je smješten i naš Hostel.

U organizaciji Hostela "Feri" predstavljaju idealan način edukativno-zabavnog boravka u prirodi za sve učenike osnovnih i srednjih škola, ali i za sve ostale ljubitelje prirode, te osobne želje novih saznanja i istraživača. Na ovaj način Vam želimo približiti neprocjenjivu prirodu bogatstva planine Igman, te okoline Velikog Polja, u čijem prekrasnom ambijentu je smješten i naš Hostel.

U organizaciji Hostela "Feri" predstavljaju idealan način edukativno-zabavnog boravka u prirodi za sve učenike osnovnih i srednjih škola, ali i za sve ostale ljubitelje prirode, te osobne želje novih saznanja i istraživača. Na ovaj način Vam želimo približiti neprocjenjivu prirodu bogatstva planine Igman, te okoline Velikog Polja, u čijem prekrasnom ambijentu je smješten i naš Hostel.

U organizaciji Hostela "Feri" predstavljaju idealan način edukativno-zabavnog boravka u prirodi za sve učenike osnovnih i srednjih škola, ali i za sve ostale ljubitelje prirode, te osobne želje novih saznanja i istraživača. Na ovaj način Vam želimo približiti neprocjenjivu prirodu bogatstva planine Igman, te okoline Velikog Polja, u čijem prekrasnom ambijentu je smješten i naš Hostel.

U organizaciji Hostela "Feri" predstavljaju idealan način edukativno-zabavnog boravka u prirodi za sve učenike osnovnih i srednjih škola, ali i za sve ostale ljubitelje prirode, te osobne želje novih saznanja i istraživača. Na ovaj način Vam želimo približiti neprocjenjivu prirodu bogatstva planine Igman, te okoline Velikog Polja, u čijem prekrasnom ambijentu je smješten i naš Hostel.

U organizaciji Hostela "Feri" predstavljaju idealan način edukativno-zabavnog boravka u prirodi za sve učenike osnovnih i srednjih škola, ali i za sve ostale ljubitelje prirode, te osobne želje novih saznanja i istraživača. Na ovaj način Vam želimo približiti neprocjenjivu prirodu bogatstva planine Igman, te okoline Velikog Polja, u čijem prekrasnom ambijentu je smješten i naš Hostel.

U organizaciji Hostela "Feri" predstavljaju idealan način edukativno-zabavnog boravka u prirodi za sve učenike osnovnih i srednjih škola, ali i za sve ostale ljubitelje prirode, te osobne želje novih saznanja i istraživača. Na ovaj način Vam želimo približiti neprocjenjivu prirodu bogatstva planine Igman, te okoline Velikog Polja, u čijem prekrasnom ambijentu je smješten i naš Hostel.

U organizaciji Hostela "Feri" predstavljaju idealan način edukativno-zabavnog boravka u prirodi za sve učenike osnovnih i srednjih škola, ali i za sve ostale ljubitelje prirode, te osobne želje novih saznanja i istraživača. Na ovaj način Vam želimo približiti neprocjenjivu prirodu bogatstva planine Igman, te okoline Velikog Polja, u čijem prekrasnom ambijentu je smješten i naš Hostel.

U organizaciji Hostela "Feri" predstavljaju idealan način edukativno-zabavnog boravka u prirodi za sve učenike osnovnih i srednjih škola, ali i za sve ostale ljubitelje prirode, te osobne želje novih saznanja i istraživača. Na ovaj način Vam želimo približiti neprocjenjivu prirodu bogatstva planine Igman, te okoline Velikog Polja, u čijem prekrasnom ambijentu je smješten i naš Hostel.

U organizaciji Hostela "Feri" predstavljaju idealan način edukativno-zabavnog boravka u prirodi za sve učenike osnovnih i srednjih škola, ali i za sve ostale ljubitelje prirode, te osobne želje novih saznanja i istraživača. Na ovaj način Vam želimo približiti neprocjenjivu prirodu bogatstva planine Igman, te okoline Velikog Polja, u čijem prekrasnom ambijentu je smješten i naš Hostel.

U organizaciji Hostela "Feri" predstavljaju idealan način edukativno-zabavnog boravka u prirodi za sve učenike osnovnih i srednjih škola, ali i za sve ostale ljubitelje prirode, te osobne želje novih saznanja i istraživača. Na ovaj način Vam želimo približiti neprocjenjivu prirodu bogatstva planine Igman, te okoline Velikog Polja, u čijem prekrasnom ambijentu je smješten i naš Hostel.

U organizaciji Hostela "Feri" predstavljaju idealan način edukativno-zabavnog boravka u prirodi za sve učenike osnovnih i srednjih škola, ali i za sve ostale ljubitelje prirode, te osobne želje novih saznanja i istraživača. Na ovaj način Vam želimo približiti neprocjenjivu prirodu bogatstva planine Igman, te okoline Velikog Polja, u čijem prekrasnom ambijentu je smješten i naš Hostel.

U organizaciji Hostela "Feri" predstavljaju idealan način edukativno-zabavnog boravka u prirodi za sve učenike osnovnih i srednjih škola, ali i za sve ostale ljubitelje prirode, te osobne želje novih saznanja i istraživača. Na ovaj način Vam želimo približiti neprocjenjivu prirodu bogatstva planine Igman, te okoline Velikog Polja, u čijem prekrasnom ambijentu je smješten i naš Hostel.

U organizaciji Hostela "Feri" predstavljaju idealan način edukativno-zabavnog boravka u prirodi za sve učenike osnovnih i srednjih škola, ali i za sve ostale ljubitelje prirode, te osobne želje novih saznanja i istraživača. Na ovaj način Vam želimo približiti neprocjenjivu prirodu bogatstva planine Igman, te okoline Velikog Polja, u čijem prekrasnom ambijentu je smješten i naš Hostel.

U organizaciji Hostela "Feri" predstavljaju idealan način edukativno-zabavnog boravka u prirodi za sve učenike osnovnih i srednjih škola, ali i za sve ostale ljubitelje prirode, te osobne želje novih saznanja i istraživača. Na ovaj način Vam želimo približiti neprocjenjivu prirodu bogatstva planine Igman, te okoline Velikog Polja, u čijem prekrasnom ambijentu je smješten i naš Hostel.

U organizaciji Hostela "Feri" predstavljaju idealan način edukativno-zabavnog boravka u prirodi za sve učenike osnovnih i srednjih škola, ali i za sve ostale ljubitelje prirode, te osobne želje novih saznanja i istraživača. Na ovaj način Vam želimo približiti neprocjenjivu prirodu bogatstva planine Igman, te okoline Velikog Polja, u čijem prekrasnom ambijentu je smješten i naš Hostel.

U organizaciji Hostela "Feri" predstavljaju idealan način edukativno-zabavnog boravka u prirodi za sve učenike osnovnih i srednjih škola, ali i za sve ostale ljubitelje prirode, te osobne želje novih saznanja i istraživača. Na ovaj način Vam želimo približiti neprocjenjivu prirodu bogatstva planine Igman, te okoline Velikog Polja, u čijem prekrasnom ambijentu je smješten i naš Hostel.

U organizaciji Hostela "Feri" predstavljaju idealan način edukativno-zabavnog boravka u prirodi za sve učenike osnovnih i srednjih škola, ali i za sve ostale ljubitelje prirode, te osobne želje novih saznanja i istraživača. Na ovaj način Vam želimo približiti neprocjenjivu prirodu bogatstva planine Igman, te okoline Velikog Polja, u čijem prekrasnom ambijentu je smješten i naš Hostel.

U organizaciji Hostela "Feri" predstavljaju idealan način edukativno-zabavnog boravka u prirodi za sve učenike osnovnih i srednjih škola, ali i za sve ostale ljubitelje prirode, te osobne želje novih saznanja i istraživača. Na ovaj način Vam želimo približiti neprocjenjivu prirodu bogatstva planine Igman, te okoline Velikog Polja, u čijem prekrasnom ambijentu je smješten i naš Hostel.

U organizaciji Hostela "Feri" predstavljaju idealan način edukativno-zabavnog boravka u prirodi za sve učenike osnovnih i srednjih škola, ali i za sve ostale ljubitelje prirode, te osobne želje novih saznanja i istraživača. Na ovaj način Vam želimo približiti neprocjenjivu prirodu bogatstva planine Igman, te okoline Velikog Polja, u čijem prekrasnom ambijentu je smješten i naš Hostel.

U organizaciji Hostela "Feri" predstavljaju idealan način edukativno-zabavnog boravka u prirodi za sve učenike osnovnih i srednjih škola, ali i za sve ostale ljubitelje prirode, te osobne želje novih saznanja i istraživača. Na ovaj način Vam želimo približiti neprocjenjivu prirodu bogatstva planine Igman, te okoline Velikog Polja, u čijem prekrasnom ambijentu je smješten i naš Hostel.

U organizaciji Hostela "Feri" predstavljaju idealan način edukativno-zabavnog boravka u prirodi za sve učenike osnovnih i srednjih škola, ali i za sve ostale ljubitelje prirode, te osobne želje novih saznanja i istraživača. Na ovaj način Vam želimo približiti neprocjenjivu prirodu bogatstva planine Igman, te okoline Velikog Polja, u čijem prekrasnom ambijentu je smješten i naš Hostel.

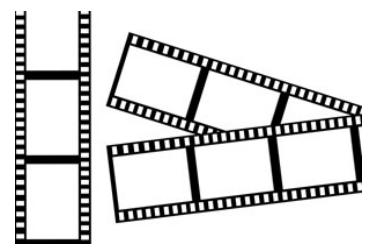
U organizaciji Hostela "Feri" predstavljaju idealan način edukativno-zabavnog boravka u prirodi za sve učenike osnovnih i srednjih škola, ali i za sve ostale ljubitelje prirode, te osobne želje novih saznanja i istraživača. Na ovaj način Vam želimo približiti neprocjenjivu prirodu bogatstva planine Igman, te okoline Velikog Polja, u čijem prekrasnom ambijentu je smješten i naš Hostel.

U organizaciji Hostela "Feri" predstavljaju idealan način edukativno-zabavnog boravka u prirodi za sve učenike osnovnih i srednjih škola, ali i za sve ostale ljubitelje prirode, te osobne želje novih saznanja i istraživača. Na ovaj način Vam želimo približiti neprocjenjivu prirodu bogatstva planine Igman, te okoline Velikog Polja, u čijem prekrasnom ambijentu je smješten i naš Hostel.

U organizaciji Hostela "Feri" predstavljaju idealan način edukativno-zabavnog boravka u prirodi za sve učenike osnovnih i srednjih škola, ali i za sve ostale ljubitelje prirode, te osobne želje novih saznanja i istraživača. Na ovaj način Vam želimo približiti neprocjenjivu prirodu bogatstva planine Igman, te okoline Velikog Polja, u čijem prekrasnom ambijentu je smješten

KUTAK ZA FOTO TRENUTAK (GLJIVE I FOTOGRAFIJA)

SVJETLOST I DUBINSKA OŠTRINA

Srećom po nas gljivolovce sa fotoaparatom, za razliku od ljubitelja nekih drugih carstava, gljive su prilično statična bića – vrlo rijetko se njisu na vjetru, a i kad im se sasvim uneseš u klobuk (ili neko drugo uvrnuto plodonosno tijelo), ne bježe, ne odlete i ne grizu, tako da se natenane možemo namjestiti, izabratи ugao i kompoziciju, izoštiti i škljocati do mile volje.

Znači, što se tiče vremena, imamo odriješene ruke. Ovaj višak vremena će nam, međutim, trebati za kompenzaciju nedostatka najvažnijeg faktora fotografije – svjetla. Jer tamo gdje gljive najčešće vole da rastu, svjetla uglavnom nema na pretek. Doduše, uvijek je moguće uključiti bljeskalicu, ali osim ako se bljeskalica detaljnije ne podesi i pripremi, pa često i onda, dobijaju se uglavnom loši rezultati – neprirodne boje i prejaki kontrasti sa dubokim i oštrim sjenama. Zbog toga ćemo se zasad pouzdati u prirodnu rasvjetu (indirektno, raspršeno, ujednačeno svjetlo) i sposobnost senzora digitalnih fotoaparata da zabilježe veoma male količine svjetla.

Dakle, kako to zakonitosti fotografije određuju, količina svjetla koje uđe kroz objektiv i padne na senzor (ili film) i „nacrt“ sliku, reguliše se dužinom osvjetljavanja (ekspozicije) i veličinom otvora kroz koji to svjetlo prolazi. Taj podesivi otvor u objektivu zove se blenda; veličina otvora blende se na fotoaparatima označava sa f.

Prema tome, reakcija na slabo osvjetljenje će biti ili povećanje dužine ekspozicije ili postavljanje velikog otvora blende, ili oboje.

Međutim, što se tiče fotografisanja gljiva, naročito malih i naročito izbliza, povećanje otvora blende nije poželjno; naprotiv, da bi se ostvarila neophodna dubinska oštrina – zona na fotografiji ispred i iza same tačke izoštrenja koja će izgledati izoštreno, najčešće će biti potreban prilično mali otvor blende.

Primjer razlike u dubinskoj oštrini zavisno od veličine otvora blende; na prvoj slici otvor blende je f5,6, na drugoj je f16; zbog veće dubinske oštrine, na drugoj fotografiji se u isto vrijeme vidi i klobuk i udaljena baza stručka.

Znači, za obezbjeđivanje dovoljne količine svjetla, kako je i nagoviješteno na početku, preostaje nam duga ekspozicija. Jedan uslov za dugu ekspoziciju je već ispunjen – statičnost gljiva; drugi uslov je statičnost fotoaparata. Smatra se da je fotoaparat u ruci dovoljno statičan pri brzini zatvarača od 1/30 sekunde. Ako se doda još malo vremena na posebno mirnu ruku i stabilizator slike, na raspologanju imamo možda 1/15 sekunde – sve duže od toga će rezultirati trešenjem, odnosno zamućenom slikom.

Pošto će se u fotografisanju gljiva u njihovom prirodnom okruženju vrlo rijetko naići na uslove osvjetljenja koji će omogućiti u isto vrijeme i brzinu zatvarača 1/30 sekunde

i mali otvor blende, jasno je da od snimanja iz ruke uglavnom nema ništa.

Rješenje je, naravno, stativ. I to onaj, takozvani, mini-stativ, po mogućnosti što čvršći i stabilniji, da može izdržati i teži fotoaparat.

Primjer dvije vrste mini-stativa: ovaj lijevo je dovoljan za manje i lakše tipove digitalnih fotoaparata i vrlo je jeftin, dok ovaj desni može nositi i velike DSLR-ove, a takođe je prilično pristupačne cijene.

Međutim, nakon izlaska na teren, naoružani veoma dobrim stativom, vrlo brzo ćemo primijetiti da još uvijek nemamo dovoljnu statičnost, stabilnost fotoaparata; podloga sa koje snimamo je mekana šumska strelja, mahovina, trava, blato, sloj suhih isprepletenih grančica, nageta, sa udubljenjima i ispupčenjima... tako da se fotoaparat, iako na solidnom stativu, nagnje, prevrće, trese prilikom izoštrevanja kao da stoji na spužvi... Ja sam ovu situaciju riješio tako što sam podlogu učinio uvijek čvrstom i ravnom, tj., drvenom:

Prototip improvizovane platforme za snimanje gljiva na terenu: daščica sa četiri dugačka vijka uvrnuta u uglovima koji se zabadaju u podlogu.

Zahvaljujući ovakvom priručnom pomagalu, mogu se snimiti objekti (gljive) u polumraku šume sa veoma malim otvorom blende i veoma dugim ekspozicijama, i postići i pravilnu osvjetljenost i dobru dubinsku oštrinu.

Primjer fotografija sa dugom ekspozicijom i malim otvorum blende: kod obje fotografije otvor blende je f18; dužina ekspozicije kod prve je 10s, kod druge 4s.

I još jedan završni tip: da sav ovaj prethodni trud ne bi pokvarili pomjeranjem fotoaparata nakon izoštrevanja, onaj završni potez kod fotografisanja – okidanje – treba obaviti ili pomoći timera ili daljinskim okidačem.

Foto godine 2009.

Morchella Fungi Site i ove godine je organizovao izbor za najuspješniju, najljepšu i "najpričljiviju" fotografiju gljive/a za 2009. godinu.

Glasanjem članova MFS Forum-a, u veoma jakoj konkurenciji, odabrana je fotografija Bojana Kosa iz Banja Luke - *Sarcoscypha austriaca + Anemone nemorosa* (pobjednica za mjesec mart).

U finalnom izboru učestvovalo je 15 fotografija, te 6 autora istih. Uz sve predviđeno, evidentno je da je kvalitet fotografija koje su učestvovali u završnom odabiru puno bolji, nego je to bio slučaj prethodne godine.

Pobjednička fotografija će kao i prethodne godine biti i adekvatno nagrađena, a sve fotografije, te rezultate glasanja možete pogledati na MFS Forumu, u rubrici "Foto mjeseca".

Ovom prilikom želimo na-

javiti i takmičenje za sljedeću godinu, te Vas ujedno pozivamo da se i Vi uključite, i uljepšate isto svojim fotografijama. Sve propozicije i pravila sudjelovanja možete pronaći na Morchella Fungi Site Forumu.

Također, ovim putem želimo apelirati na sve one koji posjeduju kvalitetne materijale i fotografije da nam se javi i pošalju iste, a mi ćemo najbolje rado objaviti u nekom od narednih brojeva. Fotografije koje nam šaljete trebale bi biti tehnički korektne, odnosno da su zadovoljeni neki od osnovnih principa i pravila kompozicije, da je predmet (u našem slučaju gljiva) u fokusu, jasna i izoštrena, te da fotografija nije previše filtrirana.

LJEKOVITE GLJIVE

ČUDOTVORNA GANODERMA

Hrastova sjajnica (Ganoderma lucidum) je jedna među najpoznatijim lekovitim gljivama. Njena slava dolazi sa Dalekog Istoka gde je već vekovima poznata i primenjivana u lečenju raznih bolesti. U Kini je zovu Lingči, a u Japanu Reishi. Ova izuzetno lekovita gljiva raste i u našim šumama, ali nije baš tako česta, najčešće ćemo je naći u hrastovoj (Quercus) ili bukovoj (Fagus), a vrlo retko i u nekoj od sastavina crnogorice.

Gljiva je prilično karakteristična i lako prepoznatljiva. To je jednogodišnja gljiva koja se može naći tokom cele godine.

Šešir je veličine od 5 do 15 cm, površina je prekrivena nekom masnom materijom tako da imamo utisak da je lakirana. Boja šešira je crvenkasto-braon boje, dok joj je ivica žućkasto-bele boje. Raste na dršci koja je većinom sa strane prirasa u odnosu na šešir. Gljiva sa svoje donje strane poseduje vrlo fine i sitne pore, koje su na početku bele, a kasnije žućkaste boje. Meso je drvenasto, a za ishranu je neupotrebljivo.

Reishi sadrži vrlo veliki broj različitih elemenata i materija, poput polisaharida, alkaloida, steroida, triterpena, nukleotida, vitamina, minerala, aminokiselina i oligoelementa. Sve te materije imaju vrlo širok spektar dejstva koji nije do kraja razjašnjen i objašnjen. Najvažnija osobina joj je da jača imuni sistem ljudskog organizma. Druga lekovita svojstva ove gljive su: smanjuje krvni pritisak, nivo šećera u krvi, sprečava zgrušavanje krvi, kao i da ima jako antibakterijsko i antivirusno dejstvo.

Farmaceutska industrija danas uveliko pravi razne preparate od ove gljive, tako da na tržištu imamo razne sirupe, praškove i tablete. A sve ovo se može naći

skoro u svakoj malo jače snabdevenoj apoteci. Osušenu i na sitne komade iseckanu gljivu, možemo koristiti za spravljanje čajeva (5gr. Na 5 do 6 dl vode), također je moguće i dodavanje ove gljive u vina, rakije i ostale alkoholne napitke čime dobijamo jedan izuzetno lekovit tonik.

Autor: Žarko Jorgovanović

<i>Ganoderma lucidum</i> Reishi - "Lek kraljeva"	
Imunomodulator	✓
Anti-tumorna svojstva	✓
Antivirusna i antibakterijska dejstva (kod određenih vrsta istih)	✓
Detoksikator i regulator kardiovaskularnog sistema	✓
Primena u domaćinstvu: čaj, tonik, juha	✓

OTROVNE GLJIVE (NE)POZNATE OTROVNICE

Fatalna zavodnica...

Iz godine u godinu imamo jedan te isti scenario. Bilo je dosta padavina koje su pogodovale masovnoj pojavi gljiva u šumi, a onda su krenuli berači. Većina njih u potrazi za Vrganjem i Lisičarkom, ali kao što uvek biva, jedan deo tih berača nije mogao da odoli lepoti nekih gljiva, i zahvaljujući svojoj lakoumnosti poneli su kući još po koju, njima manje poznatu gljivu, pretpostavljajući da se radi o Sunčanici ili Šampinjonu, nesvesni činjenice da time ugrožavaju vlastiti život, ali i život svojih najbližih. Dalji tok događaja nije teško predvideti, prepune bolnice otrovanih, kao i izveštaja u domaćoj štampi o tome. Po meni poznatim podacima u Srbiji je ove godine od gljiva preminulo pet osoba, u Bosni jedna, u Austriji jedna, za Hrvatsku nemam podataka, a na stotine teže i lakše otrovanih.

A sve bi moglo biti drugačije kada bi se berači pridržavali pravila, i brali samo one gljive za koje su sto posto sigurni da su jessive. Za sada ne postoji niti jedna pouzdana metoda na osnovu koje bi mogli da razvojimo jestive od otrovnih, jedini siguran i pouzdan način je da se svaka gljiva upozna i nauči posebno, što je bez dobre literature, i jednog dobrog poznavaca gljiva na terenu neizvodivo. Pogotovu je korisno biti član nekog gljivarskog društva, ili udruženja i na taj način najlakše uči i naučiti tajni svet gljiva.

Razvojem medija poput interneta otvorene su nove mogućnosti za lakše upoznavanje gljiva, posetom raznih stranica i foruma. Međutim, takva determinacija, koja je u većini slučajeva tačna treba da se uzme sa rezervom i uzdržanošću, jer nikо ne može da garantuje da među jessivim gljivama u korpi nije ostala i jedna otrovica koja nije prikazana na slici, a koja je u najvećem delu odgovorna za smrtne slučajeve među otrovanim osobama. Šta je to što je čini tako opasnom da svake godine mnogi ljudi izgube svoje živote zbog nje.

Kao prvo njen izuzetno privlačan izgled, zatim prijatan miris koji kod mladih gljiva podseća na med, zatim ukus na lešnike, te činjenica da ima meso bele boje koje ne menja kasnije boju. Ponekad zna masovno da se pojavi i sve su to razlozi da nas zavede i namami da je uberemo i stavimo u korpu.

Najopasnije kod ove gljive je ipak njena podmuklost u vezi sa ispoljavanjem simptoma trovanja, koji nastupaju vrlo kasno i to tek od 6 do 12 sati nakon konzumiranja, a ponekad i kasnije, kada su otrovi već uveliko ušli u krvotok...

Najopasnije kod ove gljive je ipak njena podmuklost kod ispoljavanja simptoma trovanja, koji nastupaju vrlo kasno i to tek od 6 do 12 sati nakon konzumiranja, a ponekad i kasnije, kada su otrovi već uveliko ušli u krvotok. Tada obično nastupa povraćanje i proliv uz jake bolove u stomaku, koji izazivaju manje opasna grupa toksina takozvani faloidini, to traje nekoliko dana posle čega se pacijent oseća bolje, i taman kad čovek misli da je sve prošlo onda nastupaju otrovne materije takozvani amatoxini, koji prvenstveno napadaju vitalne organe u telu prvenstveno jetru i bubrege, što je posebno opasno za decu, kao i starije osobe koji imaju slabiji imuni sistem.

Pored napredovanja u oblasti medicine za sada još uvek ne postoji lek ili protitrov za Zelenu pupavku, tako da kod otrovanih u 60 do 80 % nastupa smrt.

Autori teksta i fotografija:
Žarko Jorgovanović i Nedim Jukić

Klasifikacija:
kraljevstvo - *Fungi*, odjeljak - *Basidiomycota*, razred - *Agaricomycetes*, red - *Agaricales*, porodica - *Amanitaceae*, rod - *Amanita*, vrsta - *Amanita phalloides Secr.*

Cudonia circinans - "otrov leži u malim bocama!"

Mikroskopski netipičan "Ascomycetes", sa veoma izduženim igličastim sporama (30-45 x 2 µ)

Cudonia circinans je poprilično rijetka i malo teže uočljiva gljiva (prvenstveno zbog tamnijih i zavučenih staništa, te manjih dimenzija). Prvi put sam je primjetio zahvaljujući koloniji *Podosstroma alutaceum* (koje sam krenuo da fotografišem misleći da se radi o kakvim Spathularia-ma), a drugi put, na planini Igman, instiktivno se sagevši da pogledam krije li se šta ispod jedne smrče, kojoj su se grane pružale sve do tla, prekrivenog iglicama i šišarkama.

Ono što ovu vrstu čini otrovnom je prvenstveno velika količina monometilhidrazina ili MMH ($\text{CH}_3 - \text{NH} - \text{NH}_2$), odnosno 150 mg/kg. MMH je veoma otrovan i kancerogenan, pa čak i u manjim količinama. NASA ga često koristi kao raketno gorivo za mnogobrojne svemirske programe i istraživanja, zbog čega se i vode određene polemike. Upravo se za ovo jedinjenje i vjeruje da uzrokuje sva trovanja kod kompleksa *gyromitra*, odnosno kod ostalih uzročnika gyromitrinskog sindroma trovanja.

Cudonia circinans raste najčešće u jesen, prvenstveno u crnogoričnim šumama, prepoznatljiva je po svjetlo roza-žutom klobuku koji je veoma podvrnut, žilastim završetkom stručka koji se produžuje sve do donje sterilne strane (Cudonia lutea se razlikuje po dužim sporama).

Vjerovatno je da nikom ne bi ni palo na pamet da konzumira ovako malu, rijetku i neuglednu gljivicu, ali svakako je dobro upoznati je.

MFS 2009. (u raritetima)

- * *Taphrina rizophora*
- * *Pudostruma alutaceum*
- * *Geopyxis carbonaria*
- * *Lycogala conicum*
- * *Lentinellus flabelliformis*
- * *Gerronema strombodes*
- * *Cudonia circinans*
- * *Boletus rubrosanguineus*
- * *Dacrymyces chrysospermus*
- * *Hydropus marginellus*
- * *Hydropus atramentosus*
- * *Clitocybula lacerata*
- * *Chrysomphalina grossula*
- * *Phycomyces nitens*
- * *Panellus violaceofulvus*
- * *Phaeocollybia longipes*
- * *Peziza saniosa*
- * *Sparassis nemecii*
- * *Ischnoderma benzoinum*
- * *Leucopaxillus amarus*
- * *Cystolepiota bucknallii*
- * *Xeromphalina caoticinalis*
- * *Boletus pruinatus*
- * *Tapinella panuoides*
- * *Lentinellus micheneri*
- * *Lentinus adhaerens*
- * *Amanita strobiliformis*
- * *Amanita ceciliae*
- * *Biscogniauxia granmoi*
- * *Gyroporus castaneus*
- * *Entoloma nitidum*
- * *Pholiota adiposa*
- * *Phylloporus pelletieri*
- * *Otidea concina*
- * *Xerula pudens*
- * *Xerocomus parasiticus*
- * *Clitocybe radicellata*
- * *Auriculariopsis ampla*

Ovo su samo nekih od zanimljivih nalaza zabilježenih prethodne godine. Koliko je nešto zaista rijetko, na određenom prostoru, relativan je pojam, stoga ovu listu nismo željeli dalje proširivati i dopunjavati.

LIJEPO, A RIJETKO MFS U POTRAZI ZA BLAGOM

Istraživanje nepoznatog

Šta je suština i bit gljivarenja ili je možda još bolje da se vođeni poznatom Fochtovom podijelom zapitamo: šta je suština gljivarenja, šta gljivarstva, a šta gljivoznanstva?

Sva tri odgovora na postavljenja pitanja kao polaznu tačku sadrže nešto zajedničko i iskonsko, nešto bez čega je život čovjeka nemoguće i zamisliti - prirodu i uživanje u njenim čarima. Razlike između ova tri pojma jesu zapravo način na koji neko doživljava ličnu satisfakciju upoznavajući se sa svjetom gljiva. Gap koji razdvaja osobe koje poznaju nekolicinu (dvadesetak) osnovnih vrsta gljiva i one kojima iznad glave uvijek visi pitanje: a šta bi ovo moglo biti?, je minimalan i lako premostiv. Sve što je potrebno je da se u čovjeku probudi i rasplamsa urođena i uvijek prisutna iskra znatiželje i želje za otkrivanjem nečeg novog.

Ponekad se iskreno pitam jesmo li dorasli traganju i pokušaju uspostavljanja kontakta sa izvanzemaljskim civilizacijama, kada nam toliko toga neistraženog i nedovoljno otkrivenog leži pred očima. Ko zna koliko ovdašnjih (zemaljskih) izvanzemaljaca, u formi biljnih i životinjskih vrsta, čekaju negdje u nekom kutku zemlje da uspostavimo prvi kontakt sa njima.

Ako na ovaj način posmatramo i očaravajući svijet gljiva, onda je sasvim sigurno da je vjerovano upravo on taj koji pruža najviše potencijala.

Morchella Fungi Site, vođen ovom činjenicom, kao jednu od ideja vodilja upravo ima amatersko istraživanje i kartografisanje rijetkih i nedovoljno istraženih vrsta, gajeći duboko u sebi nadu da ćemo i mi jednog dana doprinijeti stvaranju jasnije slike o kraljevstvu gljiva, tako što ćemo stupiti u kontakt sa nekom novom, do tada nepoznatom vrstom. Kao što jednom reče jedan od članova našeg foruma, veliki znalac i entuzijasta: "samo je bitno prepoznati novu vrstu!". Naravno da je ovo "samo",

ustvari ogroman, ili bolje je reći najveći i najkompleksniji korak koji može napraviti mikolog amater.

Protekle godine su se kraj juna i početak jula, zbog izuzetno velike količine padavine, te temperatura koje su pogodovale rastu mnogobrojnih vrsta gljiva, pokazali jednim od najplodonosnijih u posljednjih nekoliko godina. Jednostavno vremena je bilo premalo da bi se analizirao i zabilježio barem dio vrsta. U nastavku (na četiri stranice) vam donosimo kompletan izvještaj o ovogodišnjim raritetnim i naj-

zanimljivijim nalazima članova Morchella Fungi Site Foruma, zaključno sa septembrom, te odgovarajuće analize, opservacije i zanimljive fotografije u vezi sa istim.

A šta je zapravo rijetko...

S obzirom da nijedan od kontributora ovog prvog e-izdanja nije stručnjak i profesionalac iz oblasti mikologije, već svi doživljamo gljive kao svojevrsnu vrstu hobby, određivanje i formulacija rijetkog je sa jedne strane otežana, a sa druge strane, na određen način i nezahvalna.

Radi te činjenice, nekom se možda može i činiti da određeni nalaz i ne zasluguje epitet veoma rijetkog, odnosno da su isti poprilično karakteristični i ustaljeni u njegovom području, mada je u krajnem slučaju sve samo stvar habitusa vrste, odnosno

"...izuzetno kišovita druga polovina mjeseca juna doprinjela je pojavljivanju velikog broja poprilično rijetkih vrsta..."

mikrolokaliteta na kojem raste. Vrste koje ćemo redovno predstavljati u ovoj rubrici, će zapravo biti vrste koje se naže ili na Crvenom popisu gljiva u većini europskih zemalja ili vrste koje su poprilično nezastupljene u literaturi i bazama podataka podneblja na kojem su i pronađene.

Zašto je svijet gljiva za mnoge fatalno privlačan i neodoljiv?

Vjerovatno zbog činjenice da nam svaki odlazak na terene, u bilo koja doba dana i godine uvijek može donijeti neko novo iskustvo, upoznavanje sa do tada za nas nepoznatom vrstom. Razumljivo, odatile valjda i oni trnici koji nas prožimaju svaki put pri dolasku na teren ili izoštravanje čula vida dok prevrćemo i okrećemo pokrov od lišća ili iglica, dok razgrćemo vlati trave i pretumbavamo oko ostačaka debla.

Svaki takav susret sa novom vrstom predstavlja neponovljivo iskustvo, iskustvo koje se ne zaboravlja, a ujedno nas dodatno motiviše za naredne pohode i traganja po šumskim bespućima.

Ovim prvim brojem Fungimania-e, otvaramo i ovu rubriku koja se odnosi na raritete koje pronađemo. Pa poželimo mi, svi zajedno i jedni drugima, što više rijetkih nalaza, ushićenja i trenutaka sreće i neka nam ova rubrika u narednom periodu bude što sadržajnija, raznovrsnija i zanimljivija.

Karta sa skrivenim blagom nam ne treba, svi dobro znamo gdje se "ono" krije. NEKA POTRAGA ZAPOĆNE!

Panellus violaceofulvus na grančicama crnogorice, prelijepi lepeze nježnih boja (slika iznad).
Grupni portret izvanzemaljskih ježićaka - *Pudostruma alutaceum* (slika gore).

Autor: Žarko Jorgovanović

TAPHRINA RHIZOPHORA

Prvi dokumentovani nalaz *Taphrina rhizophora* na području Austrije...

Da se retke gljive najčešće pronađu, slučajno pokazuje sledeći slučaj. Na jednoj ekskurziji sa Mikološkim društvom Austrije, 19. aprila 2009. godine, slučajno sam primećio nesto žuto na jednoj otpaloj grančici od Topole (*Populus*), preciznije rečeno na

cvetu (resi) od topole. Pošto sam bio došta udaljen od vođe ekskurzije, uzeo sam grančicu i poneo je sa sobom. Po završetku ekskurzije raspravlali smo o pronađenim stvarima, i na red je došla moja grančica od topole. Vođa ekskurzije gospodin Koller je prepostavio da se najverovatnije radi o *Taphrini*, ali je rekao će za svaki slučaj uzeti grančicu i poneti je svojoj kući na provjeru.

U međuvremenu sam se malo raspitao na jednom Nemačkom forumu, na kome je jedan član samo nekoliko dana ranije postavio fotografije od *Taphrina johannii* (Sadebeck 1890). Tako da sam i ja za moju prepostavljao da je *Taphrina johannii*, međutim, jedan specijalista za ove male parazitske gljive gospodin Detlef mi je rekao da je moja gljiva najverovatnije *Taphrina rhizophora* (Johanson 1886), jer na osnovu fotografije prepostavlja da je grančica od Bele Topole (*Populus alba*). Ja naravno nisam obratio toliko pažnje o kojoj se Topoli radi, uz to mi stiže mail od Kolera, koji mi piše da ništa nije uspeo da uradi po pitanju determinacije, pošto granu uopšte nije poneo već samo cvet (resu), kao i da mu mikroskopiranje nije uspelo. Osećao sam se pomalo ljut što granu nisam poneo sa sobom, tako da sam odmah sledećeg dana posle posla otiašao pravo u istu šumu gde smo bili na ekskurziju, a koja je nekih 6 km udaljena od mene. Nije bilo lako pronaći mesto gde sam pronašao inficiranu grančicu, ali posle pola sata hoda levo, desno uspeo sam otprilike naći mesto, ali nije

bilo ni jedne jedine grančice sa inficiranim cvetovima. Topole su bile vrlo stare i visoke zbog čega nisam mogao nista primetiti u njihovim krošnjama.

Uz to, ispod njih je bila visok trava tako da se ništa nije videlo. Ja sam ipak bio odlučan i rešio sam da malo detaljnije pretražim taj deo terena. Pretraga je išla vrlo sporo centimetar po centimetar, i kad sam već mislio da od pronađaska niša neće biti, sreća mi se osmehnula, uspeo sam da pronađem još dva inficirana cveta. Mojoj sreći nigde nije bilo kraja.

Odmah po povratku kući krenuo sam sa mikroskopiranjem gljive, a fotografije sam postavio na navedeni forum, gde sam dobio odgovor od gospodina Detlefa da je moja gljiva bez ikakve sumnje *Taphrina rhizophora*, i zamolio me je ukoliko bi mu mogao poslati

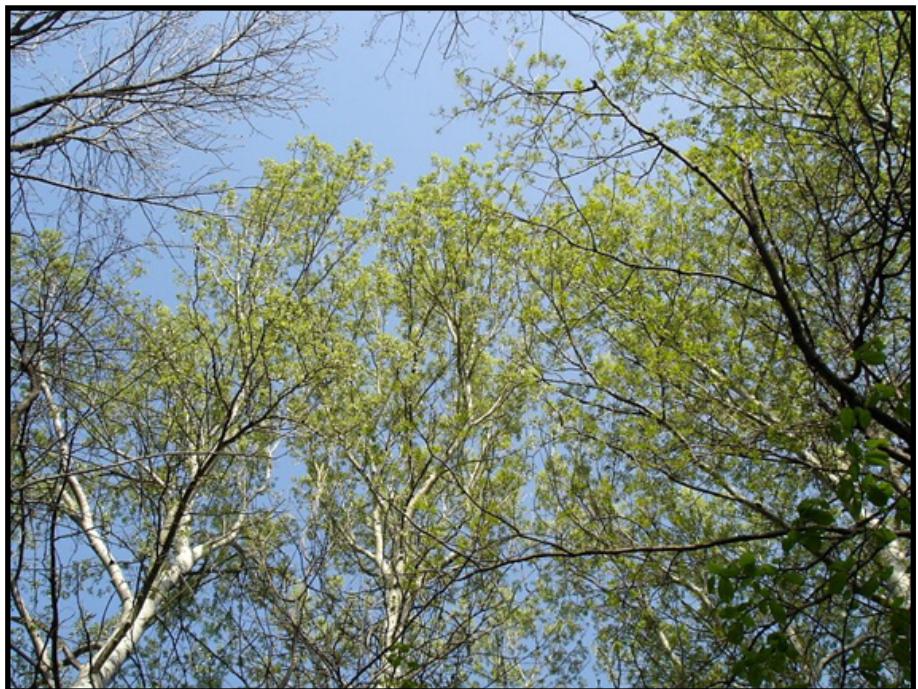
neki inficirani cvet za njegov privatan Herbarijum, što sam sa velikim zadovoljstvom učinio.

Posle dva dana šetajući sa decom na nekih 200 metara od moje kuće, pronašao sam jedno stablo Bele Topole (*Populus alba*) i primetio da je prepuno inficiranih cvetova.

To je ujedno i prvi dokumentovani nalaz *Taphrine rhizophora* u Austriji. Baš me interesuje da li ću i iduće godine imati te sreće da je ponovo sretjem.

Autor teksta i fotografija:
Žarko Jorgovanović

Bele Topole (*Populus alba*) - na kojima je pronađena *Taphrina rhizophora*

Izgled lista Bele Topole (*Populus alba*)

Rod *Taphrina* je poprilično brojan, pa je prema nekim podacima unutar njega svrstano preko 70-ak vrsta. Neke od najpoznatijih i najrasprostranjenijih su: *Taphrina deformans* (parazitira na breskvama i nektarinama), zatim *Taphrina alni* (napada Johu - *Alnus glutinosus*), te *Taphrina populina*, *betulina*, *pruni*, i navedena *johanssonii*. **Klasifikacija:** kraljevstvo - *Fungi*, odjeljak - *Ascomycota*, razred - *Taphrinomycetes*, red - *Taphrinales*, porodica - *Taphrinaceae*, rod - *Taphrina*, vrsta *Taphrina rhizophora* Johanson (1885).

Cvetovi (rese) *Populus alba* inficirani vrstom *Taphrina rhizophora*

Lična karta vrste *Taphrina rhizophora*:

Stanište: ženske resice Bele topole (*Populus alba*).

Vreme i način rasta: *Taphrina rhizophora* pripada grupi Ascomyceta (Mješinarki) i raste u proleće. Ova mješinarka stvara zlatno žuti sloj koji prekriva odvojene cvatove i plodove na ženskim resama.

Nivo ugrozenosti: gljiva je dosta retka, možda i zbog toga što je vrlo mala i raste visoko u krošnji drveta pa je teško uočljiva.

Primeri sa fotografijama su prvi zvanično dokumentovani nalazi na prostoru Austrije.

Mikroskopija (osnovne karakteristike):
Asc dimenzija 80x200 µ, izduženi, pri dnu suženi korenasto, do dimenzija 5-7 µ.

HYDROPOUS ATRAMENTOSUS

Moj prvi susret sa ovom vrstom nije završio sa uspjehom, ali ipak na svu sreću nije završilo na tome.

2008. godine, za vrijeme jednog od vikend izleta, na izmaku toplog i kišovitog mjeseca augusta, pretraživao sam uobičajene lokacije na užem prostoru Nišićke visoravni.

Pri samom povratku, na mjestu gdje uvijek imam običaj poviriti (radi se o jednoj uvali, na kosini pored šumskog puta, gdje se javljaju kapitalni primjerici *Boletus pinophilus*), počeo sam pregledavati i skenirati omanja debla i grane - posljedice prošlogodišnje sječe.

Na samom dnu najvećeg debla, na granici golog i stabla *presvučenog* korom, spazio sam manju skupinu gljiva (u prečniku ne većih od 2-2,5 cm, cca. 6-7 primjeraka). Izgledale su stare i neprivlačne, skoro u potpunosti crne (i kožica klobuka i lamele).

Pošto su se nalazile na veoma mračnom mjestu, zavučene, sa donje strane debla (kao i svi primjerici koje sam poslije pronašao), ubrao sam nekoliko primjeraka i fotografisao ih na

osvjetljenijoj strani, i ne znajući zapravo o čemu se radi (po glavi mi se vrtilo da sam pronašao neku od Mycena, što su izgleda i mnogi prije pomislili).

Međutim, stigavši kući, počeo sam pretraživati literaturu i ubrzo shvatio kakav sam nalaz zapravo registrovao, ali sad je bilo kasno, jer sa sobom nisam ponio niti jedan primjerak za potvrdu.

Na internetu sam pronašao studiju profesora sa Češkog Mikološkog instituta, Jana Holeca, u kojoj između ostalog navodi da je ova vrsta veoma važan bioindikator zdravlja i očuvanja jednog ekosistema i mikroklima, te da su njeni nalazi do 2008. godine zabilježeni u 13 zemalja europskog kontinenta. *Hydropus atramentosus* se do prije dvije godine u šest zemalja nalazio na pripadajućim državnim Crvenim popisima gljiva. Unatoč zakonu koji se odnosi

na Crvene liste u BiH, a koji je donešen još 2003. godine, ni dan danas nemamo ama baš nikakvu nazovimo listu ugroženih i rijetkih gljiva u Bosni i Hercegovini, a ovaj mali *Hydropus* svakako bi našao mjesto na istoj.

Da sve ne bi bilo tako crno, nedugo nakon prvog nalaza, imao sam sreću i zabilježio drugi nalaz (2-3 km udaljenosti od prve lokacije), sada još brojniji (15-20 primjeraka na posjećenom stablu smrče). Sada sam bio siguran o čemu se radi, a potvrđene su i mikro karakteristike.

Inače, rod *Hydropus* je poprilično malen, i broji samo 12 vrsta na prostoru Europe. Mnogo češće, ali ne i učestale vrste kod nas su *Hydropus marginellus* (sa kojom *Hydropus atramentosus* često dijeli i stanište) i *Hydropus subalpinus*.

Hydropus atramentosus je inače *collybiidnog* izgleda, a veličinom, staništem i izgledom podsjeća još na pri-padnike roda *Mycena*. Klobuk je najprije konveksan, ili čak i zvonolik, sa primjetnim oštijim ispuštenjem na sredini, sivosmeđ, smeđkasto-crnkast, sivkast ili u potpotpunosti crn. Gladak je, često i viskozan, a nekad se po ivicama daju primjetiti i mali znakovi narebranosti. Stručak je slične boje kao i klobuk, gladak, ponekad malo zakriven. Listići su najprije kontrastno bijeli, pomiješani sa kraćim lame-lulama, te se spuštaju malo niz stručak. Veoma važna karakteristika ove vrste je da crni na dodir osobito stručak i kožica klobuka, pa je tako u Hrvatskoj nazivaju Crneća vodonoška, a crnilo se javlja i kod starijih gljiva, vjero-vatno kada spore dosežu zrelost.

Ono što je karakteristično za ovu vrstu je da često dijeli isto deblo sa također veoma rijetkom vrstom - *Clitocybula*

lacerata, a pored nje na istom deblu sam nalazio i još jedan raritet - *Ischnoderma benzoinum*.

Gore pomenuti Jan Holec navodi da se *Hydropus atramentosus* u Češkoj javlja prvenstveno u prirodnim šumama koje su pod slabim ili nikakvim uticajem čovjeka (povremena sjeća). Isti je slučaj i sa pronađenim primjericima u BiH. Svi nalazi su zabilježeni u dobro očuvanim šumama, uz činjenicu da su svi zabilježeni na stablima posjećenim ljudskom rukom.

Bitno je također istaknuti da se primjerici, sa prvog

zabilježenog lokaliteta (na kojem se u narednoj godini intezivirala razina sjeća), nije javila iduće sezone, a na ostalim u međuvrmenu nedirnutim mjestima jeste.

Dakle ovoj vrsti ne odgovraju u potpunosti djevičanske šume, ali ni šume koje su pod prevelikim uticajem čovjeka, mada je zabilježen i nalaz ove vrste u šumama stvorenih od strane čovjeka.

Koje su još razlike između čeških i nalaza sa prostora BiH? Prije svega to je stanište, jer dok je skoro 70% (od 15-20 lokaliteta) svih nalaza saprotrofiralo na bukvi (*Fagus*),

Lična karta vrste *Hydropus atramentosus*

Stanište: stogodišnje, očuvane, šume bukve, jele i smrče (*Fagus*, *Abies*, *Picea*), uz određene izuzetke (čiste bukove šume, i šume smrče stvorene od strane čovjeka).

Vrijeme i način rasta: juli, august i septembar, rijetko do početka mjeseca oktobra. Obično raste u izuzetno mračnim dijelovima šuma, na deblima, u manjim ili većim grupama (do 15-20 primjeraka), rasuto po deblu ili nekoliko primjeraka u neposrednoj blizini.

Osnovne karakteristike: klobuk mat, gladak i sjajan, ponekad ispušten, najčešće sivocrnast ili smeđkast, na dodir pocrni, listići prvo izrazito bijeli, skoro providni, različitih dužina, spuštaju se blago niz stručak koji je iste boje kao i klobuk. Meso bez karakterističnog mirisa.

Nivo ugroženosti: visok, izuzetno rijetka vrsta.

Lokaliteti snimljenih primjeraka: Čevljanovići i Nišićka visoravan.

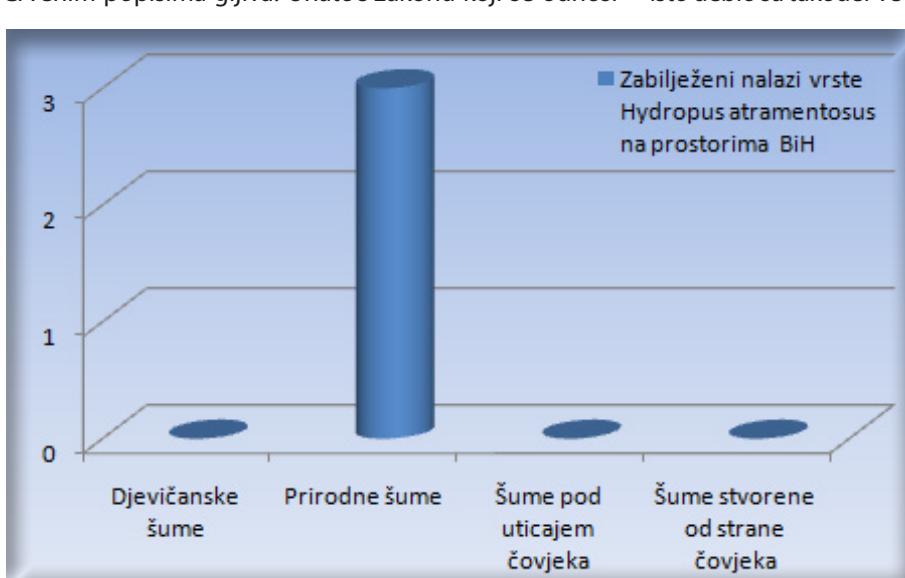
u BiH je to svaki put bio slučaj sa smrćom (*Picea abies*). Međutim, generalno, tipovi šuma su gotovo istovjetni na svim staništima ove gljive. To su isključivo starije šume i sastojine smrče, jele i bukve.

Uz izuzetak da nije moguće sa 100% sigurnošću reći da li se radi o prvom nalazu na teritoriji BiH, možemo se ogradići i reći da je ovo prvi zvanično zabilježeni i potvrđeni nalaz sa ovih prostora, nalaz, kao i mnogi drugi koji su članovi MFS-foruma pronašli, a koji doprinose kreiranju jasnije i cjelovitije slike o ugroženim vrstama ili tvrstama sa Crvene europske liste.

Nekad je zaista čudno i neshvatljivo kako ovako mala gljivica, ne može ostaviti čovjeka ravnodušnim, i kako ga može ispuniti osjećajima zadovoljstva i sreće, ali sa druge strane vjerujem da svima treba biti jasno i shvatljivo da moramo paziti na naše šume, te okolinu uopšte, jer u suprotnom blaga, za čije smo pronalaske još uvek privilegovani, će polako, ali sigurno nestajati.

Ja znam da ja jedva čekam kraj ljeta i trenutak kada ću zakoračiti u prekrasnu i gustu šumu smrče i jele, te nakon nekoliko minuta hoda kroz duboku hladovinu početi pažljivo pretraživati i promatrati obližnje ogromno, polutrulo, posjećeno stablo smrče, a sve u nadi da će je naći.

A valjda će tu biti i ove, pa i naredne godine, ili možda ipak ne - ko zna?

Više informacija o zabilježenim nalazima na: www.morchella.com.ba

Autor: Žarko Jorgovanović

GRACIOZNA CYSTOLEPIOTA BUCKNALLII

Po povratku sa jednog od gljivarenja, na samom izlasku iz šume, na nekim pola metra od puta stajala je jedna mala ljubičasta gljivica, polusakrivena i stidljiva i čekala da bude otkrivena. Posle kraćeg pretraživanja po mojoj knjižici "Vodič za Gljive" Hans E. Laux, odgovor je bio već nađen - *Cystolepiota bucknallii* (Berk. & Broome) Singer & Clémenton.

Cystolepiota bucknallii
posjeduje oštar i vrlo
karakterističan miris
na plin, sličan onom od
Tricholoma sulphureum...

Šuma u kojoj je rasla ova mala gljivica nalazila se na nekim 280 metara nadmorske visine. Klima koja vlada u ovom jugoistočnom delu Austrije je panonska, tako da je u tom delu Austrije moguće sresti puno vrsta gljiva koje su tipične za južnije delove Evrope. Zemljiste je bilo možemo slobodno reći čisti humus.

Šešir gljive je bio nekih 3,5 cm širok, ljubičaste boje sa zrnasto-brašnastom strukturom, koja se na dodir ruke skidal. Takva brašnasta struktura je bila i na dršci, koja je bila nekih 5 cm u dužini, i šuplja na preseku.

Ono što mi je posebno ostalo u sećanju kod ove gljive jeste njen jak i prodoran miris na plin, nesto vrlo slično kao kod vrste *Tricholoma sulphureum*.

Interesantno je na kraju napomenuti da sam našao samo jedan jedini primerak ove gljive. U nekoliko navrata kasnije zagledao sam na tom istom mestu, ne bi li sreo neku njenu sestruru ili rođaku, ali bez uspeha. Ove lepe male gljive više nije bilo.

Sistematisacija vrste: kraljevstvo - Fungi, odjeljak - Basidiomycota, razred - Agaricomycetes, red - Agaricomycetidae, porodica - Agaricales, rod - Agaricaceae, vrsta *Cystolepiota bucknallii* (Berk. & Broome) Singer & Clémenton.

Autor: Žarko Jorgovanović

MIKROSKOPIJA - UVOD (part I)

Osnovna želja svakog malo ozbiljnijeg gljivara je da upozna što veći broj gljiva. Da bi došao do pravog naziva gljive, gljivar mora da uzme u obzir sve makroskopske karakteristike, kao što su boja, veličina, miris, otisak spora, te vreme i mesto rasta gljive. Međutim, ponekad svi ti parametri nisu dovoljni da bi odredili o kojoj se tačno gljivi radi, pa je put mikroskopiranja neizbežan.

Za takvu svrhu su nam potrebni mikroskopi čije uvećanje prelazi 500X, uvećanje od 1000X bi bilo idealno, jer sva uvećanja koja prelaze tu granicu možemo realizovati samo sa vrhunskim

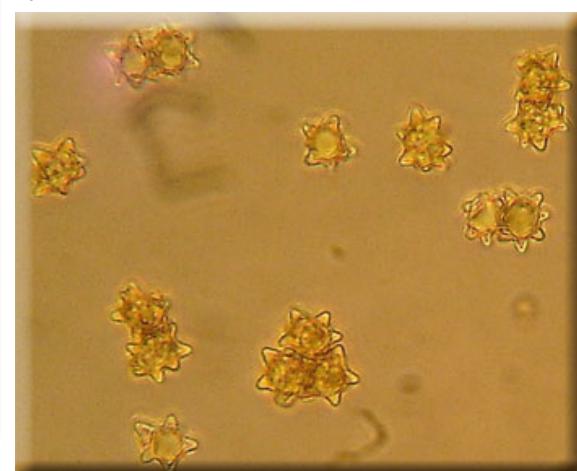

mikroskopima, koji su sve drugo osim jeftini, tako da je vrlo mali broj gljivara u mogućnosti da tako nešto i poseduje. Mnogo važnije kod jednog mikroskopa, od samog uvećanja, je kvalitet optike. Mnogi prodavci mikroskopa, danas na veliku žalost koriste te brojke da bi neupućene naveli na kupovinu, obećavajući im brda i doline, koristeći sve trikove dobre reklame. Tako imamo mikroskop od nekih 200 eura, za koji tvrde da ima uvećanje do 2000x, međutim svako ko se barem malo bolje

razume u mikroskopiju shvatiće da je to utopija, i da mikroskopi, čak i vrhunskih proizvođača, sa uvećanjem od 1600x, već počinju da padaju na kolena.

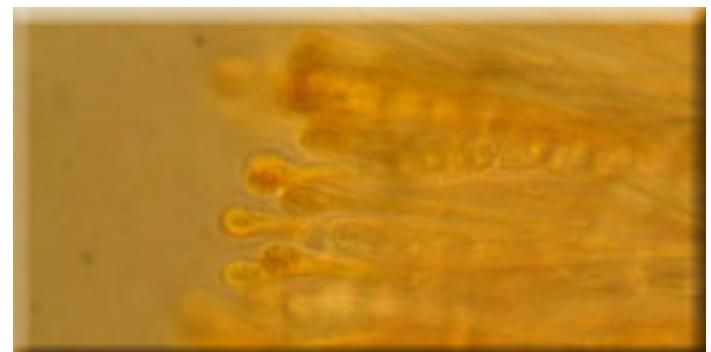
Nažalost, čovek to tek shvati kad iskusi na svojoj koži, tako je bio i slučaj samnom (za uporedbu Reichert-Jung Neovar 2 i Bresser Biolux - prva fotografija levo).

Pojedine gljive je moguće samo uz pomoć spora prepoznati (oblik i dimenzije), kao što je za mene bio slučaj sa *Inocybe asterospora* (fotografija dole levo), koja ima tako lepe zvezdaste spore (fotografija ispod).

Sam oblik spora nije uvek dovoljan za pravilnu determinaciju, ponekad je potrebno i ostale stvari uzeti u obzir, kao što su na primer, oblik i veličina bazidija, askusi, parafize i mnogi drugi faktori (vidi ilustraciju sa vrstom *Aleuria aurantia* - desno).

Nažalost, i pored najbolje mikroskopije mnogo puta nećemo uspeti da rešimo identitet pronađene gljive, što nam samo dokazuje koliko je veliko i nepregledno carstvo gljiva. Ipak, ljubav prema njima, daje nam snage da istrajemo u daljem radu i doživimo još puno lepih iznenađenja.

Aleuria aurantia - parafize i askusi

Aleuria aurantia - izgled spora

Aleuria aurantia - Narandžasta zdjeličarka

Autor: Žarko Jorgovanović

WALDVIERTEL - RAJ ZA GLJIVE

Waldviertel je severno-zapadni deo Austrije koji se proteže na nekim 4.600 km². To je jedan brdsko planinski predeo, do 1000 metara nadmorske visine, većim delom je obrastao šumom, uglavnom sastojinom jеле, smreke i bora, a jedan deo je i pod bukvom. Ono što ovaj deo Austrije čini tako dobrom za rast gljiva je velika količina padavina u toku godine, kao i nedostatak industrije. Meni lično i nije tako blizu, ali svaki odlazak u taj kraj je poseban doživljaj koji se ne zaboravlja. Već posle prvih koraka u šumi, shvatćemo da je ista puna vlage i života, i da nas na svakom koraku može očekivati neko prijatno iznenađenje, nešto tajanstveno. Borovi i jeli su uglavnom vitki i visoki, a tlo prekriveno mahovinom tako da je hodanje ovakvom šumom pravo uživanje.

U ovakvoj šumi se može naći za svakog po nešto, najviše se mogu sresti takozvani *Gljivolovci*, kako ja zovem berače vrganja,

jer ovde vrganji i lisičice rastu u velikim količinama. A dobar glas se na daleko čuje, tako da možemo pored šume zapaziti i registracije automobila, koji potiču iz gradova koji su i preko 200 km udaljeni.

I pored ogromnog broja berača, nekim čudom pojedini vrganji ipak uspevaju da dočekaju i svoju punu starost. Kao što je slučaj sa ovim *Dekom Boletusom*.

Naravno, ovde raste i bezbroj drugih gljiva, za koje se retko ko interesuje, ali ih na sreću i ne šutiraju. Tako sam u jednom danu uspeo da pronađem preko 20 različitih vrsta *Cortinariusa*, a ovi *Cortinarius traganus*-i su me podsetili na grupu razigranih mališana, koji pokušavaju da naprave jednu kolonu (fotografija 1 - desno gore).

Neke je bilo lako prepoznati na osnovu karakterističnog mirisa, kao što je bio slučaj sa ove dve lepotice - *Cortinarius flexipes* (sledeći red).

Lepa i privlačna je bila i *Cortinarius san-*

Cortinarius flexipes

guineus koja se inače pre, a moguće i danas koristi u tekstilnoj industriji za farbanje tkanina (fotografija desno, br. 2).

Iako je ova gljiva, *Lactarius lignyotus* jes-

nisam skretao toliko pažnje ka ovako sitnim gljivama (fotografija ispod).

Fotografija br. 1
Formirana kolona razigranih mališana - *Cortinarius traganus*

Fotografija br. 2
Fatalno privlačna i koloritna
Cortinarius sanguineus

Fotografija br. 3
Brača - Jedni od mnogobrojnih vrganja iz Waldviertel-a

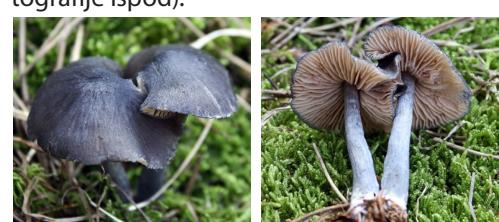

Fotografija br. 4
Ko bi rekao da se iza ove lepotice krije jedna otrovica.
Hygrocybe conica

tiva, nikad je nisam skupljao za ishranu, nekako mi je bila isuviše lepa, pa sam je ostavljao prirodi na dar (fotografija ispod).

Po prvi put sam našao i ovu izuzetno lepu i fotogeničnu gljivu - *Entoloma nitidum* (fotografije ispod).

Ova *Mycena aurantiomarginata* je vrlo lako prepoznatljiva jer je jedina od *Mycena* koja ima žuto bojene lamele, to što je prvi put nalazim verovatno se krije u činjenici da ranije

I na kraju fotografija jedne gljive koja je već i maloj deci poznata - *Amanita muscaria*. A koja ipak tako, nekom lepotom zrači, da i pored stotine njenih fotografija, uvek je uslikam ponovo.

Ovo je bio samo jedan mali deo gljiva koje sam pronašao prilikom moje poslednje posete ovim divnim šumama u Waldviertelu.

Prepostavljam da većinu gljiva koje tamo rastu nisam još ni susreo, jer je jedan dan i suviše kratak vremenski period za tako nešto, a na žalost ova šuma je udaljena od mog mesta stanovanja nekih 150 km, tako da su česte posete ovoj šumi skoro nemoguće.

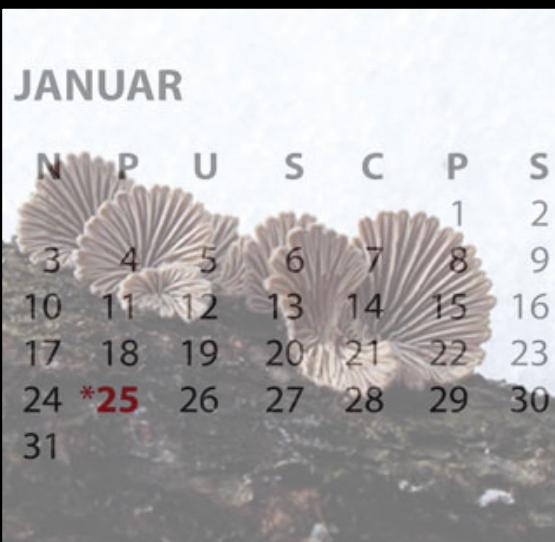
*Dacrymyces chrysospermus - palmatus**Geopyxis carbonaria**Hydropus marginellus**Calocera furcata**Paxillus filamentosus - himenij**Paxillus filamentosus - gornja strana plodišta**Lentinellus flabelliformis*

Fungimania

MORCHELLA FUNGI SITE

GLJIVARSKI KALENDAR ZA 2010. GODINU

25.01.2010. - datum izlaska prvog broja Fungimania-e.

01.02.2010. - 2 godine rada Morchella Fungi Site-a.

03.02.2010. - 2 godine rada MFS foruma.

06.-08.05.2010. - II MFS Susreti.

Autori fotografija redom (po mjesecima):

Žarko Jorgovanović - od 01. do 03.

Nedim Jukić - 04.

Nihad Omerović - od 05. do 12.

Morchella Fungi Site...zbog čarobnog svijeta gljiva!

*Sretna i gljivarski uspješna Nova 2010
Puno zdravlja, sreće, ljubavi, blagostanja
i poslovnih uspjeha želi Vam...*

*Morchella Fungi Site!
...zbog čarobnog svijeta gljiva...*